

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a patra

CAUZA BOTMEH ȘI ALAMI ÎMPOTRIVA REGATULUI UNIT

(Cererea nr. 15187/03)

Hotărâre

Strasbourg

7 iunie 2007

Definitivă

07/09/2007

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Botmeh și Alami împotriva Regatului Unit,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din J. Casadevall, *președinte*, Sir Nicolas Bratza, G. Bonello, S. Pavlovski, L. Garlicki, J. Šikuta, P. Hirvelä, *judecători*, și T. L. Early, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 15 mai 2007,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 15187/03 îndreptată împotriva Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, prin care doi resortisanți palestinieni, domnul Jawad Botmeh și doamna Samar Alami („reclamanții”), au sesizat Curtea la 11 mai 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de doamna G. Peirce, avocată în Londra. Guvernul Regatului Unit („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul J. Grainger, din cadrul Foreign and Commonwealth Office.

3. Reclamanții pretindeau că procedura în primă instanță și în fața Curții de apel, prin care se permitea neprezentarea unor probe relevante, încălca jurisprudența Curții și art. 6 din Convenție.

4. La 31 mai 2005, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului, conform art. 6. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, aceasta a hotărât că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamanții s-au născut în 1967 și, respectiv, 1965 și, anterior condamnării lor la pedeapsa cu închisoarea, locuiau în Rugby.

6. La 26 iulie 1994, o mașină-capcană a explodat în fața Ambasadei Israelului la Londra, iar în dimineața următoare, o a doua bombă a explodat în fața sediului unei organizații evreiești, tot din Londra.

7. Reclamanții și alte două persoane (ulterior achitate) au fost arestați și acuzați de complicitate în vederea fabricării, plasării și detonării acestor bombe. Doamna Alami, inginer chimist, a recunoscut faptul că poseda alte dispozitive explozive și literatură relevantă. Domnul Botmeh, inginer, era suspectat de procurarea celor două mașini în care fuseseră plasate bombe, și o cantitate însemnată de explozibil TATP (triperoxid de triacetonă) (diferit de cel folosit la fabricarea celor două bombe) a fost găsită într-o boxă închiriată de acesta. Cazul Coroanei era că ambii erau membri sau simpatizanți ai Frontului Popular de Eliberare a Palestinei (FPEP) dar că, fiind nemulțumiți de politica oficială, au devenit membri ai unei facțiuni engleze. În fața instanței de judecată, ambii reclamanți au negat orice implicare în atentatele cu bombă, dar au recunoscut că au realizat experimente cu TATP și modele de avioane. Conform acestora, unicul lor scop era să pună la punct și să verifice tehnici care puteau fi folosite nu în această țară, ci în Teritoriile Ocupate. Ambii au condamnat atentatele cu bombă, considerându-le lipsite de perspectivă. Aceștia au susținut că un palestinian, pe care îl știau doar după numele de „Reeda”, pe care nu au reușit să îl identifice, le furnizase TATP-ul găsit în boxă și îl însoțise pe domnul Botmeh să cumpere autoturisme prin licitație. „Reeda” nu a fost menționat de niciun reclamant în cursul interogatoriilor poliției, iar numele său a apărut pentru prima dată în depoziția domnului Botmeh. Conform obligației sale de a reanaliza desecretizarea pe parcursul procesului, Coroana a încercat, fără succes, să găsească probe care să confirme existența acestuia.

8. Deși, în urma procedurilor *ex parte*, judecătorul a stabilit că anumite documente nu trebuiau desecretizate în favoarea apărării pe motive de imunitate în interes public, o serie de informații secrete au fost dezvăluite pe parcursul procesului, inclusiv probe conform cărora bombe fuseseră puse de o organizație teroristă cu finanțare iraniană. Această posibilitate a fost menționată de judecător în concluziile sale în fața juraților, după cum urmează:

„Cu excepția cazului în care bombe au fost opera unor persoane de origine iraniană susținute de Hezbollah, care au fost numite la un moment dat de media, deși nu au existat probe conform cărora acestea și-au asumat vreodată răspunderea pentru atentat sau au fost, în fapt, implicate, trebuie să ne îndreptăm atenția în alte direcții și să ne întrebăm dacă acești pârâți au făcut parte dintr-un grup sau facțiune separatistă și dacă ceea ce au declarat cu privire la vederile și atitudinea lor este, în fapt, adevărat. [...]

Întrebarea pentru dumneavoastră este dacă acești trei pârâți, și aproape sigur una sau mai multe persoane necunoscute, și-au format propriul grup englez respingând politica nonviolentă OEP, Fatta, FPEP și s-au hotărât să treacă numele Palestinei pe munte din nou? Sau a fost vorba de un grup de islamiști fundamentaliști cu care acești reclamanți nu aveau nicio legătură, care încercau să facă rău Israelului și, în același timp, să discretizeze OEP? Acestea sunt lucrurile la care trebuie să ne gândim. [...]”

9. La 11 decembrie 1996, ambii reclamanți au fost găsiți vinovați, iar la 16 decembrie 1996, aceștia au fost condamnați la douăzeci de ani de închisoare și s-a recomandat deportarea lor. Aceștia au introdus apel împotriva condamnării și a pedepsei.

10. La 4 noiembrie 1997, la unsprezece luni de la încheierea procesului, reprezentanții reclamantului au atras atenția Crown Prosecution Service cu privire la un articol din presă care cita un fost ofițer de informații, David Shayler, care a declarat că serviciul de informații al Regatului Unit, MI5, fusese avertizat de o sursă de încredere înainte de atentatele cu bombă

de la ambasadă că un astfel de atac era iminent, dar că informația nu fusese trimisă poliției. Aceștia au cerut detalii cu privire la avertizare și un interviu cu „sursa de încredere”.

11. În replică, la 6 aprilie 1998, Crown Prosecution Service a indicat faptul că o cerere *ex parte* urma să fie înaintată curții de apel, prin notificare, în legătură cu informația referitoare la cererea de desecretizare care fusese făcută.

12. La 8 mai 1998, secretarul de stat în cadrul Ministerului de Interne a semnat un certificat de imunitate în interes public cu privire la o serie de documente, confirmând că aceste documente „vizau rolul Security Service în cadrul acestor evenimente, anterior punerii sub urmărire penală a părților” și că acestea „treceau testul-prag privind desecretizările făcute în cursul anchetei penale împotriva reclamanților” (cu alte cuvinte, acestea erau relevante pentru chestiunile ridicate la apel).

13. În martie 1999, înaintea acordării permisiunii de a introduce apel, o secție a curții de apel (care nu includea niciunul dintre judecătorii care s-au pronunțat ulterior cu privire la apelul pe fond) a organizat o audiere *ex parte* pentru a analiza probele pe care Coroana le-a considerat secrete conform certificatului secretarului de stat și pe care Coroana a recunoscut că nu le-a prezentat judecătorilor înainte de, sau în timpul procesului.

14. Ulterior, aceeași secție a curții de apel a analizat cererea orală a reclamanților de acordare a permisiunii de a introduce apel, unde s-a stabilit că audierea *ex parte*, care avusese deja loc, era incompatibilă cu art. 6 din Convenție. La 3 mai 1999, curtea de apel a acordat permisiunea de a introduce apel împotriva condamnării pe motive referitoare la lipsa unei desecretizări complete.

15. La 23 septembrie 1999, apărarea a introdus o nouă cerere formală de desecretizare. În scrisoarea din 31 martie 2000, acuzarea a răspuns cererii apărării, prezentând abordarea pe care a adoptat-o cu privire la desecretizarea probelor nefolosite și confirmându-și intenția de a introduce o nouă cerere *ex parte* în fața curții de apel în urma argumentelor *inter partes* cu privire la procedura de urmat. Scrisoarea indica faptul că categoria în care se considera că intră probele adăugate certificatului secretarului de stat era „elemente intermediare”.

16. Apelul pe fond a fost pentru prima oară programat pentru audiere la 24 octombrie 2000. Acesta a început cu argumentele *inter partes* cu privire la procedura de urmat. În numele reclamanților, s-a afirmat că era contrar art. 6 din Convenție să se analizeze *ex parte* probele care nu au fost prezentate judecătorilor și apoi să se admită cererea de imunitate în interes public și să se respingă apelul. Curtea de apel i-a permis avocatului reclamanților să examineze respectivele probe, cu condiția să nu dezvăluie conținutul acestora reclamanților. Urmând sfatul asociației sale profesionale, avocatul a informat instanța că nu putea să își dea acordul cu privire la aceasta.

17. Apoi, curtea de apel a stabilit că probele trebuie analizate *ex parte* și să se pronunțe cu privire la cererea de imunitate pentru interes public. Prin urmare, la 26 octombrie 2000, aceasta a dispus ca următorul rezumat al probelor nedesecretizate să le fie comunicat reclamanților și reprezentanților acestora, dar a refuzat să dispună orice altă desecretizare a probelor în cauză:

„Cu câteva luni înainte de atentatele cu bombă de la Ambasada Israelului la Londra, din 26 iulie 1994, Security Service (Serviciul de Securitate) și MPSB [Metropolitan Police Special Branch] (Divizia Specială a Poliției Metropolitane) au primit informații de la o sursă, conform cărora o organizație teroristă, fără legătură cu acești reclamanți, căuta informații cu privire la poziția și sistemele de securitate ale Ambasadei Israelului la Londra pentru un posibil atentat cu bombă.

Conform Security Service și MPSB, aceste informații referitoare la ambasadă nu au fost oferite organizației teroriste.

Informații suplimentare primite după atentatele cu bombă indicau faptul că organizația teroristă nu era, în fapt, responsabilă de atentate.

În ceea ce privește Security Service, documentul care conținea informațiile a fost diseminat în cadrul Security Service. Cu toate acestea, ca urmare a unei erori umane, respectivul document nu a fost inclus în dosarele prezentate ulterior Consiliului în perioada exercitării dreptului la desecretizare.

Alte documente provenind din aceeași sursă au fost prezentate Consiliului. Alte două astfel de documente, ambele ulterioare originalului, erau foarte asemănătoare. Unul dintre aceste documente includea o

scurtă trimitere la informația menționată anterior. Prin omisiune, din cele două documente, cel care nu menționa informația i-a fost prezentat [judecătorului] în cursul audierii de desecretizare.

În urma publicității din 1997, generată de acuzațiile domnului Shaylor, documentele Security Service au fost revizuite. Respectivul document a fost localizat într-un dosar neprezentat Consiliului. Security Service a luat măsuri imediate pentru a aduce documentul în atenția CPS [Crown Prosecution Service] (Serviciul de Urmărire Penală al Coroanei) și a Consiliului.

În ceea ce privește SIS (MI6), cu privire la documentul primit de Security Service, o copie a fost transmisă SIS de către Securita Service. Chestiunea a fost analizată de ofițerul militar responsabil de grupul terorist în cauză. Nu era vorba de același ofițer care a analizat cererea CPS privind desecretizarea. Informația a fost trimisă de ofițerul militar într-un dosar care conținea informații de la aceeași sursă. Informația nu a apărut în momentul desecretizării făcute de SIS ca urmare a unei erori umane.

În ceea ce privește MPSB, documentul care menționa informația a fost inclus într-un dosar relevant pentru principalul efect al informației primite, dar nu a fost inclus într-un dosar care să aibă legătură cu Ambasada Israelului sau în unul care să intre sub incidența strategiei de desecretizare a Coroanei.

Exista o altă trimitere la document într-un dosar primit spre desecretizare care ar fi dus la document dacă ar fi fost consemnat, dar neobișnuita amplasare a trimiterii din dosar a făcut să fie trecută cu vederea în momentul desecretizării.”

18. Audierea apelului a fost amânată din motive fără legătură cu prezenta cerere, și reluată după aproape un an, la 16 octombrie 2001, când aplicanții au introdus o nouă cerere conform căreia prezenta cauză era identică cu hotărârea *Rowe și Davis împotriva Regatului Unit* (GC), nr. 28901/95, CEDO 2000-II (a se vedea infra, pct. 37-38) și că, în conformitate cu art. 6 din Convenție, curtea de apel trebuia fie să caseze condamnarea, fie să dispună desecretizarea completă a tuturor probelor relevante care nu fuseseră prezentate judecătorilor. În hotărârea din 1 noiembrie 2001 [(2001) EWCA Crim 2226], curtea de apel a respins argumentul conform căruia nu era niciodată potrivit să realizeze o audiere *ex parte* pentru a examina o cerere de imunitate pentru interes public cu privire la probele neprezentate judecătorilor din procedură. Aceasta și-a explicat abordarea în cadrul procedurii de desecretizare după cum urmează:

„Ne referim, în continuare, la audierea *ex parte* pe care am realizat-o în prima etapă a acestui apel și la consecințele acesteia. Am analizat chestiunea cu privire la care acuzarea a solicitat imunitate pentru interes public în fața noastră în contextul tuturor chestiunilor discutate în fața judecătorilor din procedură, atât desecretizate la ordin, cât și nedesecretizate. Am ținut în mod clar seama de motivele apelului și de conținutul scrisorii din 31 martie 2000, din partea CPS pentru avocații reclamanților prin care se prezenta strategia lor de desecretizare ca răspuns la cererea de desecretizare din partea avocaților. De asemenea, am luat în considerare în mod clar posibilitatea existenței unor probe care puteau fi desecretizate cu privire la o avertizare din partea ambasadorului Israelului sau la vreo implicare din partea Mossad în atentatele cu bombă din Argentina din 1992 și 1994. Abordarea noastră a fost să analizăm dacă a existat un interes public în nedivulgarea conținutului specific și, în caz afirmativ, dacă acesta era depășit pentru că ar fi putut, în cazul în care ar fi fost desecretizat, ajuta apărarea în aspectele invocate în procedură... Ca urmare a faptului că a trecut un an între prima și a doua etapă a acestui apel, la etapa a doua, și în conformitate cu aceleași considerente, am analizat din nou chestiunea în raport cu care se solicita imunitatea pentru interes public. De asemenea, am ținut seama și de argumentele suplimentare prezentate în numele reclamanților la a doua etapă a apelului. Nu suntem convinși de faptul că sistemul și strategia Coroanei cu privire la desecretizare...sunt imperfecte. În special, sugestia conform căreia aceasta a adoptat o abordare prea limitată este nefondată.

După analizarea întregii chestiuni prezentate astfel în fața noastră, am fost și suntem pe deplin mulțumiți de cinci lucruri. În primul rând, avocații au avut acces la tot ceea ce au dorit să vadă și au examinat toate probele materiale relevante și potențiale ...și au continuat să mențină nevoia de desecretizare în curs de analiză. În al doilea rând, decizia judecătorilor a fost corectă cu privire la desecretizarea și nedesecretizarea chestiunilor prezentate lor. În al treilea rând, nimeni nu a încercat să ascundă acestei instanțe probe materiale relevante sau potențiale. În al patrulea rând, imunitatea pentru interes public a fost invocată în mod corect cu privire la elementele identificate, deoarece acestea afectează securitatea națională la cel mai înalt nivel și, în cazul desecretizării lor, pot reprezenta o amenințare clară și imediată pentru viață. În al cincilea rând, în afară de cele două elemente la care ne vom referi, nu există nimic semnificativ în fața acestei instanțe care să nu fi fost prezentat în fața judecătorilor din procedură. După dispunerea desecretizării acestor elemente pentru reclamanți, într-o formă corespunzătoare, și după ascultarea argumentelor cu privire la acestea, suntem mulțumiți de faptul că reclamanții nu au fost nedreptățiți prin interzicerea accesului la materialele din procedură. Susținem acest lucru, în primul rând, pentru că elementul nu mai adăuga nimic semnificativ celor desecretizate pe parcursul procesului și, în al doilea rând, pentru că, indiferent de motiv, apărarea nu a încercat să exploateze, prin

prezentarea lor sub nicio formă în fața juraților, probe similare cu privire la ambasadă, care au fost desecretizate în procedură. Acestea includeau informații, din ziua precedentă atentatelor cu bombă, conform cărora gruparea Hezbollah plănuia atacuri în Londra și Geneva și, după acele atentate, acestea au fost efectuate de Hezbollah, cu ajutorul unor mercenari non-musulmani. Informațiile desecretizate arătau și că trei cetățeni de origine iraniană, ale căror nume erau menționate, erau implicați în atentate, sub conducerea șefului IRGC în Europa și în legătură cu activitatea teroristă din Argentina din 1992 și 1994. La proces, nu s-au făcut încercări de a aduce aceste probe sau alte probe desecretizate care să arate o posibilă implicare a altor grupuri, în fața juraților. Nu știm dacă aceasta se datora faptului că principala chestiune în cauză era dacă Reeda exista, iar această informație era diferită de afirmațiile reclamanților conform cărora Reeda era de origine palestiniană sau din alte motive. Nu acceptăm argumentul [avocatului reclamanților] conform căruia natura sa vagă sau contradictorie împiedica utilizarea sa dacă, în caz contrar, era considerat util pentru apărare. Apărarea a solicitat mărturii din partea experților conform cărora atentatele cu bombă puteau avea surse diferite, deși niciun grup sau organizație nu le-a revendicat. De asemenea, au existat mărturii ale experților conform cărora organizația cu care Alami avea legătură nu credea în violență în afara Israelului. Rezumatul judecătorului repeta aceste elemente în ceea ce [avocatul reclamanților] numea „detaliu laudabil”. Nu a fost formulată nicio plângere împotriva rezumatului. Jurații nu puteau să nu fi realizat că erau mulți candidați posibili pentru atentate cu bombă de acest fel.

Cele două elemente care am dispus să fie desecretizate în cursul acestui apel erau, în primul rând, informații suplimentare, anterioare atentatelor cu bombă, care sugerau că o organizație teroristă care nu avea nicio legătură cu reclamanții putea pregăti un atac asupra Ambasadei Israelului și, în al doilea rând, o explicație cu privire la circumstanțele în care un document nu a fost prezentat avocatului, iar un document ulterior nu a fost prezentat judecătorilor. Cu privire la informații, din motivele deja prezentate, acestea nu ar fi avut niciun impact asupra procesului. Cu privire la explicația referitoare la documente, pe care o acceptăm, aceasta respingea orice posibilă implicare la dezastru: nu suntem de acord că o neglijență profesională deliberată este concluzia necesară sau adecvată care rezultă din eroarea umană, în special având în vedere explicația oferită în procedura *ex parte*. În plus, după ce am văzut ultimul document pe care judecătorul nu l-a văzut, suntem mulțumiți de faptul că acesta, precum documentul similar, dar nu identic, pe care l-am văzut, nu era un document care ar fi trebuit sau ar trebui acum să fie desecretizat: termenii săi, în măsura în care sunt concreți, se reflectă în mod corespunzător în informațiile pe care am dispus să le desecretizăm. Ultimele argumente [ale avocatului reclamanților] porneau de la presupunerea că această instanță a văzut probe nedivulgate care tindeau să sugereze că un alt grup cu baza în Anglia, cu care reclamanții nu aveau nicio legătură, putea fi implicat în aceste atentate cu bombă. Tot ce putem spune despre această bănuială este că, dacă ar fi fost corectă, obligațiile acestei instanțe, conform *common law* și art. 6, ne-ar fi impus să dispunem divulgarea lor. De asemenea, trebuie să subliniem faptul că evaluarea acurateței sau a exactității informației divulgate nu intră în atribuțiile acestei instanțe.”

Prin urmare, curtea de apel a concluzionat că nu au fost încălcate drepturile reclamanților în temeiul art. 6 și că nu existau motive pentru a considera condamnarea lor ca nesigură.

19. Reclamanții au depus o petiție la Camera Lorzilor pentru a li se permite introducerea unui apel împotriva curții de apel, dar cererea le-a fost refuzată la 14 noiembrie 2002.

B. Dreptul și practica interne relevante

20. În *common law*, procurorul are obligația de a desecretiza orice probe care au avut sau pot avea un efect asupra acuzațiilor aduse. Această obligație se extinde la orice declarație anterioară, scrisă sau orală, a unui martor al acuzării care este contrară probelor oferite de respectivul martor la proces și la afirmațiile oricărui martori potențial favorabili apărării.

21. În decembrie 1981, Procurorul general a emis linii directoare care nu aveau forță de lege, în ceea ce privește excepțiile de la obligația prevăzută de *common law* de a prezenta pentru apărare dovada unei posibile asistențe acordate [(1982)74 Crim App 302 – „Linii directoare”]. Conform Liniilor directoare, obligația de desecretizare era supusă unei puteri discreționare pentru avocatul acuzării de a ascunde probe relevante în cazul în care intra în una dintre categoriile stabilite la pct. 6. Una dintre aceste categorii [6(iv)] era cea a documentelor „sensibile”, pentru care, din această cauză, nu era în interesul public să fie desecretizate. „Documentele sensibile” sunt definite după cum urmează:

„[...] (a) vizează chestiuni legate de securitatea națională; sau prin ele, sau desecretizează identitatea unui, membru al Security Services care nu ar mai fi de niciun folos acestor servicii odată ce identitatea sa a

devenit cunoscută; (b) prin ele, sau desecretizează identitatea unui, informator și există motive de teamă că desecretizarea identității sale l-ar pune pe acesta, sau pe familia sa, în pericol; (c) prin ele, sau desecretizează identitatea unui, martor care poate fi în pericol să fie atacat sau intimidat dacă identitatea lui devine cunoscută; (d) conțin detalii care, dacă sunt făcute publice, pot facilita săvârșirea altor infracțiuni sau alerta persoane nearestate că sunt pe lista suspectilor; (e) sunt oferite doar cu condiția ca conținuturile să nu fie desecretizate, cel puțin până ce nu i se înmânează o citație furnizorului - de exemplu, un reprezentant al băncii; (f) au legătură cu alte infracțiuni prin, sau acuzații grave la adresa cuiva care nu este acuzat sau desecretizează condamnări anterioare sau alte materiale care îl pot prejudicia; (g) conține detalii delicate cu privire la viața personală pentru cel care a le-a relizat și/sau poate genera risc de conflicte domestice.”

22. În cauza *R. împotriva Ward* [(1993) 1 WLR 619], curtea de apel a subliniat faptul că instanța, și nu procurorul, trebuia să stabilească dacă este necesar ca probele relevante să fie reținute pe motiv de imunitate în interes public. Aceasta a explicat că „[...] un judecător jonglează, pe de o parte, cu intenția de a menține interesul public în lipsa desecretizării, iar pe de cealaltă parte, cu interesele justiției. Atunci când interesele justiției intervin într-o cauză penală care vizează libertatea sau, posibil uneori, viața, într-adevăr, greutatea acordată intereselor justiției este într-adevăr imensă”.

23. În cauza *R. împotriva Davis, Johnson și Rowe* [(1993) 1 WLR 613], curtea de apel a hotărât că nu era întotdeauna necesar ca acuzarea să notifice apărarea atunci când dorea să invoce imunitatea în interes public, și a evidențiat trei proceduri diferite care trebuiau adoptate. Prima procedură, care trebuia respectată în general, era ca acuzarea să notifice apărarea cu privire la faptul că solicitau pronunțarea unei hotărâri a instanței și să indice apărării cel puțin categoria probelor prezentate. În acest caz, apărarea are posibilitatea să intervină în fața instanței. Totuși, în al doilea rând, atunci când desecretizarea categoriei de probe în cauză dezvăluie, în fapt, ceea ce acuzarea nu a dorit să fie desecretizat, acuzarea trebuie în continuare să notifice apărarea cu privire la faptul că o cerere în fața instanței urma să fie introdusă, dar că acea categorie de probe nu trebuia desecretizată și cererea trebuia să fie *ex parte*. A treia procedură se aplică în situații excepționale, în care, chiar și dezvăluirea faptului că o cerere *ex parte* urma să fie introdusă echivalează, în fapt, cu dezvăluirea naturii probei în cauză. În astfel de cazuri, acuzarea se adresează instanței *ex parte* fără a notifica apărarea.

24. Curtea de apel a observat că, deși cererile *ex parte* limitau drepturile apărării, în anumite cazuri singura alternativă era să solicite acuzării să aleagă între a urma o procedură *inter partes* sau să respingă începerea urmăririi penale, și, în cazuri rare dar grave, renunțarea la urmărirea penală pentru a apăra probe sensibile este contrară interesului public. Aceasta făcea trimitere la rolul important al judecătorului în monitorizarea opiniilor acuzării astfel încât să se ajungă la un echilibru adecvat și observa că, în cazuri în care chiar caracterul sensibil al informației impunea o audiere *ex parte*, apărarea beneficia „de toată protecția care putea fi oferită fără o anticipare a problemei”. În cele din urmă, aceasta a subliniat faptul că judecătorul trebuia să continue monitorizarea poziției pe măsură ce avansa procedura. Probleme pot să apară pe parcursul procedurii care să afecteze echilibrul și să necesite desecretizarea „în interesul garantării caracterului echitabil față de inculpat”. Din acest motiv, era important ca același judecător care a audiat orice cerere de desecretizare să conducă și procedura.

25. Principala cauza privind desecretizarea, la momentul procesului reclamanților, o reprezenta hotărârea curții de apel în cauza *R. împotriva Keane* [(1994) 1 WLR 746]. Pronunțându-se în cauză, Lord Chief Justice (Președintele Înaltei Curți) a afirmat că acuzarea trebuia să prezinte judecătorului doar acele documente pe care le considera ca probe, dar pe care nu dorea să le facă publice din motive de imunitate pentru interes public. Probele „materiale” erau definite ca probele care puteau fi văzute, „la o apreciere sensibilă din partea acuzării: (1) ca relevante sau posibil relevante pentru o chestiune în cauză; (2) ca invocând sau putând invoca o nouă chestiune, a cărei existență nu este evidentă din proba pe care acuzarea propune să o folosească; (3) ca adresând o perspectivă reală (spre deosebire de ireală) de a oferi un indiciu cu privire la probele care se încadrează la (1) sau (2)”.

26. După ce judecătorul intră în posesia probelor, acesta trebuie să obțină un echilibru între interesul public în nedesecretizare și importanța documentelor pentru chestiunile de

interes, sau care pot fi de interes, pentru acuzat. Dacă probele disputate pot dovedi nevinovăția inculpatului sau pot evita o eroare judiciară, echilibrul s-a manifestat în mod ferm în favoarea desecretizării lor. Atunci când, pe de o parte, probele în cauză nu îi sunt utile acuzatului, ci, în fapt, acuzării, echilibrul se manifestă în mod evident în favoarea nedesecretizării.

27. În cauza *R. împotriva Turner* [(1995) 1 WLR 264], curtea de apel a revenit asupra exercitării echilibrului, susținând, *inter alia*:

„După *R. împotriva Ward* ... s-a manifestat o tendință crescândă, din partea inculpaților, de a solicita desecretizarea numelor și a rolurilor informatorilor, susținând că aceste detalii sunt esențiale pentru apărare. Apărările pe care acuzații le-au construit, și acuzațiile de constrângere, care, la momentul respectiv, erau rare, s-au înmulțit. Dorim să atragem atenția judecătorilor cu privire la nevoia de examinare a cererilor de desecretizare a informațiilor cu privire la informatori cu foarte mare atenție. Aceștia trebuie să fie perspicace pentru a observa declarațiile privind nevoia de cunoaștere a unor astfel de detalii, pentru că sunt esențiale pentru construirea apărării, sunt justificate. Dacă acestea nu sunt justificate, judecătorul trebuie să adopte o abordare aspră, refuzând să dispună desecretizarea. În mod clar, există o diferență între cauzele în care circumstanțele nu indică nicio posibilitate rezonabilă ca informațiile despre informatori să aibă o influență asupra chestiunilor și cauzele în care se indică o astfel de posibilitate. În plus, vor fi cazuri în care informatorul este un informator și atât; alte cazuri în care acesta a putut participa la evenimentele care alcătuiesc, se referă la sau urmează infracțiunea. Chiar dacă informatorul a participat, judecătorul va trebui să analizeze dacă rolul său aduce astfel atingere unei chestiuni de interes pentru apărare, reală sau potențială, astfel încât desecretizarea să devină necesară [...]”

28. De atunci, cerințele de desecretizare au fost stabilite într-o structură statutară. Conform Criminal Procedure and Investigations Act (Actului privind procedura și ancheta penală) din 1996, care a intrat imediat în vigoare în Anglia și Wales, după obținerea Avizului regal din 4 iulie 1996, acuzarea trebuie să realizeze „desecretizarea principală” a tuturor probelor nedesecretizate anterior care, în opinia procurorului, pot compromite cauza pentru acuzare. Apoi, inculpatul trebuie să prezinte o declarație acuzării și instanței, în care să prezinte, în termeni generali, natura apărării și chestiunile cu privire la care apărarea nu este de acord cu acuzarea. Apoi, acuzarea trebuie să realizeze o „a doua desecretizare” a tuturor probelor nedesecretizate anterior „cu privire la care există în mod rezonabil presupunerea că vor fi favorabile apărării acuzatului conform declarației apărării”. Desecretizarea de către acuzare poate fi contestată de acuzat și revizuită de instanță.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE

29. Reclamanții s-au plâns de faptul că opinia curții de apel privind chestiunile de imunitate în interes public și desecretizarea probelor era contrară art. 6 din Convenție, formulat după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]”

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: [...]”

(b) să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;”

30. Guvernul a susținut că procedura era conformă art. 6. În opinia sa, nu a existat nicio obiecție de principiu care să împiedice curtea de apel să considere probele *ex parte* care nu au făcut obiectul unei cereri prezentate judecătorului și că acest aspect era recunoscut de jurisprudența Curții.

31. Conform Guvernului, hotărârea curții de apel din 1 noiembrie 2001 a demonstrat că drepturile procedurale ale reclamantilor au fost pe deplin protejate, în sensul că instanța a aplicat principiile corecte, a solicitat argumente detaliate din partea apărării și a ajuns la concluzia că probele ascunse nu au adăugat nimic semnificativ celor existente în fața judecătorului. Ajungând la această concluzie, curtea de apel nu a făcut nicio constatare de fapt contrară reclamantilor, ci doar compară probele desecretizate reclamantilor și/sau judecătorului cu cele rămase nedesecretizate. Argumentele făcute în numele reclamantilor în fața curții de apel includeau tot ceea ce putea fi prezentat de un avocat numit special. În continuare, hotărârea a clarificat faptul că curtea de apel a dispus desecretizarea oricăror probe care puteau ajuta apărarea, fără a decide, în vreun fel, dacă probele erau sau nu corecte sau solide.

32. În argumentele reclamantilor, jurisprudența Curții a stabilit că procedura *ex parte*, adoptată de dreptul intern englez, era o abatere considerabilă de la principiile justiției adverse *inter partes*, care trebuiau însoțite de garanții care asigurau drepturile apărării; și, în plus, curtea de apel nu își putea permite aceleași protecții împotriva lipsei de echitate precum judecătorul. În consecință, atunci când probe relevante au fost ascunse din motive de imunitate în interes public fără a fi întâi prezentate judecătorului, are loc o încălcare a art. 6 care nu poate fi remediată prin desfășurarea unei audieri *ex parte* în apel. În plus, conform jurisprudenței Curții, judecătorul era puternic implicat în caz și avea datoria de a revizui propriile hotărâri referitoare la desecretizare pe măsură ce anumite chestiuni apăreau pe parcursul procedurii. Acesta a avut o viziune de ansamblu a probelor și a argumentelor prezentate de părți instanței. Pe de altă parte, curtea de apel se limita la analiza transcrierilor rezumatelor și selecta elemente de probă. Prin urmare, în ceea ce privește o cerere *ex parte*, curtea de apel depindea de avocatul acuzării pentru a identifica chestiunile cu potențială relevanță într-o mai mare măsură decât judecătorul atunci când analiza o cerere *ex parte* înainte și în timpul procedurii. În absența unui avocat special numit pentru a proteja interesele persoanei acuzate, procedura *ex parte* în fața curții de apel nu a fost suficient compatibilă cu cerințele procedurii adverse și ale egalității armelor, nici nu include garanții adecvate pentru reclamantii.

33. Reclamantii au susținut că desecretizarea sumară oferită la prima audiere în fața curții de apel (a se vedea supra, pct. 17) a stabilit că statul deținea informații relevante care stabileau în mod direct responsabilitatea pentru atentatele cu bombă și care nu au fost niciodată prezentate judecătorului pentru o hotărâre cu privire la imunitatea în interes public. Informațiile tindeau să stabilească, cel puțin, faptul că exista o organizație teroristă fără legătură cu reclamantii, care căuta să obțină informații care să îi permită organizarea unui atentat cu bombă la Ambasada Israelului. Chestiunea decisivă pentru siguranța condamnarilor reclamantilor a fost dacă afirmațiile făcute în documentul de desecretizare, conform cărora (a) informațiile căutate nu au fost oferite și (b) organizația respectivă nu era responsabilă pentru atentate, erau corecte. Fără o desecretizare suplimentară a probelor pe care se bazează rezumatul, reclamantii nu au putut contesta concluzia curții de apel, la care s-a ajuns fără beneficiul unui argument advers, conform căruia organizația teroristă în cauză nu au comis, în fapt, atentatele cu bombă.

34. Reclamantii au anexat observațiilor lor o copie a documentului Amnesty International, „Regatul Unit: Rezumatul îngrijorărilor ridicate de Comitetul Drepturilor Omului [Națiunilor Unite]”, noiembrie 2001, în care se stipula, în ceea ce privește ancheta penală împotriva reclamantilor:

„Amnesty International este îngrijorată de faptul că celor două persoane condamnate li s-a refuzat desecretizarea completă atât în timpul, cât și după procedură, nu doar a [informațiilor incluse în rezumatul desecretizat de curtea de apel], dar și a altor probe decisive care au fost blocate prin certificatele de imunitate în interes public. Organizația consideră că nedesecretizarea unor probe decisive încalcă drepturile reclamantilor la un proces echitabil. Amnesty International era îngrijorată și de faptul că instanța de apel a efectuat o audiere *ex parte*, adică în absența apărării, care nu a fost urmată de o desecretizare completă. Cazul lui Samar Alami și al

lui Jawad Botmeh subliniază și unele dintre pericolele emiterii unor certificate de imunitate în interes public și ridică întrebări deranjante cu privire la responsabilitatea serviciilor secrete.”

A. Cu privire la admisibilitate

35. Curtea constată că cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, Curtea constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

36. Curtea reamintește că garanțiile de la art. 6 § 3 sunt aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil prevăzut la § 1 (a se vedea, *Edwards împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 25 noiembrie 1992, seria A nr. 247-B, pct. 33). În circumstanțele speței, aceasta consideră că nu este necesar să examineze separat capetele de cerere ale reclamantilor din perspectiva § 3 lit. b) și d), având în vedere că echivalează unei plângeri conform căreia reclamantii nu au beneficiat de un proces echitabil. Prin urmare, aceasta își va limita examinarea la chestiunea de a ști dacă procedura în ansamblu a fost echitabilă (ibid., p. 34-35, pct. 34).

37. Principiile care intră sub incidența obligației de desecretizare a unor probe relevante în ancheta penală au fost stabilite de Marea Cameră în cauza *Rowe și Davis împotriva Regatului Unit*, citată anterior, pct. 60-63, după cum urmează:

„Un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil constă în faptul că ancheta penală, inclusiv elementele unei astfel de anchete care au legătură cu procedura, trebuie să fie în contradictoriu și trebuie să existe o egalitate a armelor între acuzare și apărare. Dreptul la un proces în contradictoriu presupune, într-o cauză penală, faptul că atât acuzarea, cât și apărarea, trebuie să aibă posibilitatea de a cunoaște și comenta observațiile depuse și probele prezentate de cealaltă parte... În plus, art. 6 § 1 impune, ca și legislația engleză [...], că acuzarea să desecretizeze pentru apărare toate probele materiale de care dispune în favoarea sau împotriva acuzațiilor [...].

Cu toate acestea, [...] dreptul la desecretizarea probelor evidente nu este un drept absolut. În orice anchetă penală pot exista interese concurente, precum securitatea națională sau nevoia de a proteja martorii care riscă represalii sau nu divulgă metodele poliției de anchetare a unei infracțiuni, care trebuie să cântărească împotriva drepturilor acuzatului [...]. În unele cazuri, poate fi necesară ascunderea anumitor probe de apărare astfel încât să se protejeze drepturile fundamentale ale altei persoane sau pentru a garanta un interes public important. Cu toate acestea, doar astfel de măsuri care restricționează drepturile apărării care sunt strict necesare sunt permise conform art. 6 § 1 [...]. În plus, pentru a garanta faptul că acuzatul beneficiază de un proces echitabil, orice dificultăți cauzate apărării de o limitare a drepturilor sale trebuie să fie suficient compensată de procedura urmată de autoritățile judecătorești. .

În cazurile în care probele au fost ascunse apărării din motive de interes public, nu este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la necesitatea strictă a acestei desecretizări având în vedere faptul că, ca o regulă generală, instanțele naționale trebuie să evalueze probele prezentate în fața lor [...]. În schimb, sarcina Curții Europene este de a stabili dacă procedura de luare a deciziilor, aplicată în fiecare cauză, este conformă, pe cât posibil, cerințelor procedurilor adverse și egalității armelor și includea garanții adecvate pentru a apăra interesele acuzatului.”

38. În cauza menționată anterior, *Rowe și Davis*, Curtea a stabilit o încălcare a art. 6 § 1 în temeiul faptului că anumite probe, care puteau fi folosite pentru a submina credibilitatea martorilor cheie ai acuzării, au fost ascunse de acuzare atât de apărare, cât și de judecătorul din prima instanță, nedesecretizarea lor din motive de imunitate în interes public fiind ulterior dispusă de curtea de apel în urma unei audieri *ex parte*. Curtea nu a considerat că această procedură în fața instanței de apel era suficientă pentru a repara lipsa de echitate a procesului, cauzată de absența oricărei cercetări amănunțite a informației nedivulgate de judecător. Spre deosebire de acesta din urmă, care a asistat la depozițiile martorilor și cunoștea foarte bine toate probele și chestiunile din cauză, judecătorii curții de apel depindeau, în înțelegerea lor, de posibila relevanță a probelor nedivulgate în transcrierile audierilor Crown Court și de

prezentarea chestiunilor de către avocatul acuzării. În plus, judecătorul din prima instanță era în poziția de a monitoriza nevoia de desecretizare pe parcursul procesului, în timp ce analiza judecătorilor curții de apel s-a făcut *ex post facto*.

39. În *Atlan împotriva Regatului Unit*, nr. 36533/97, 19 iunie 2001, acuzarea a negat în mod repetat, pe parcursul procesului în primă instanță, că deținea probe referitoare la persoana pe care reclamanții au acuzat-o ca fiind un informator care i-a implicat în mod fals. Cu puțin timp înainte de audierea în apel, acuzarea a informat apărarea că, contrar declarațiilor precedente, existau anumite probe nedesecretizate. În urma unei audieri *ex parte*, curtea de apel a stabilit că aceste probe pot rămâne nedesecretizate din motive de imunitate în interes public. Curtea a stabilit o încălcare a art. 6 § 1 pe motiv că, după cum s-a pronunțat în *Rowe și Davis*, judecătorul a fost mai bine situat în raport cu judecătoria instanței de apel pentru a stabili dacă nedesecretizarea probelor materiale poate aduce prejudicii apărării și, în plus, dacă ar fi putut alege o altă formulare pentru rezumatul său prezentat juraților dacă ar fi văzut probele în cauză.

40. În *Dowsett împotriva Regatului Unit*, nr. 39482/98, CEDO 2003-VII, din proprie inițiativă, acuzarea a decis nedivulgarea probelor materiale apărării la proces. O parte din aceste probe au fost ulterior divulgate înainte de audierea în apel, dar Curtea a stabilit încălcarea art. 6 § 1 din cauză că o serie de probe materiale erau în continuare ascunse pe motiv de imunitate în interes public și nu au fost nici măcar prezentate curții de apel într-o procedură *ex parte*.

41. Din contră, nu a fost identificată nicio încălcare în *Jasper împotriva Regatului Unit* (GC), nr. 27052/95 sau în *Fitt împotriva Regatului Unit* (GC), nr. 29777/96, ambele CEDO 2000-II, unde acuzarea a prezentat toate probele materiale pe care dorea să le ascundă în fața judecătorului, *ex parte*, pentru ca acesta să se pronunțe cu privire la desecretizare. În *Edwards*, citată anterior, și *I.J.L., G.M.R. și A.K.P. împotriva Regatului Unit*, nr. 29522/95, 30056/96, 30574/96, CEDO 2000-IX, cerințele art. 6 § 1 au fost respectate din cauză că, în fiecare caz, deși acuzarea a ascuns probe materiale în primă instanță, a avut loc o desecretizare completă înaintea audierii în apel, iar curtea de apel a putut evalua impactul nedesecretizării anterioare în lumina argumentelor complete și informate ale apărării.

42. În prezenta cauză, înainte și pe parcursul procesului reclamanților, United Kingdom Security Service (Serviciile Secrete ale Regatului Unit) dispuneau de probe de la un „agent sursă” conform cărora o organizație teroristă, fără legătură cu reclamanții, încerca să obțină informații cu privire la posibilitatea organizării unui atentat cu bombă la Ambasada Israelului. Informațiile corelate primite după atentatul cu bombă indicau că, în fapt, nu fusese opera unei organizații teroriste. Documentul care conținea această informație („primul document”) nu a fost prezentat procurorilor care au condus procesul împotriva reclamanților, și că, prin urmare, nu a fost prezentat de acuzare judecătorului pentru ca acesta să se pronunțe cu privire la necesitatea desecretizării sale. Unul dintre celelalte două documente care proveneau din aceeași sursă care, totuși, nu se refereau la informația din primul document, a fost prezentat judecătorului pe parcursul audierii de desecretizare.

43. Probele nedesecretizate au fost inițial analizate de curtea de Apel într-o audiere *ex parte*, anterior acordării permisiunii de a introduce apel. La începutul audierii apelului pe fond, curtea de apel, într-o componentă diferită, a audiat *inter parter* argumentele referitoare la procedura care trebuia urmată în vederea pronunțării unei sentințe cu privire la pretenția Coroanei de imunitate în interes public, înainte de a decide să examineze probele într-o audiere *ex parte*. Reclamanții nu au fost reprezentați pe parcursul acestei audieri nici de propriul avocat, nici de un avocat special numit și verificat [a se vedea, *Edwards și Lewis împotriva Regatului Unit* (GC), nr. 39647/98 și 40461/98, pct. 43-45, CEDO 2004-X]. Cu toate acestea, în urma audierii privind desecretizarea și cu mult înainte de audierea reluată în apel, curtea de apel a divulgat reclamanților un rezumat al informațiilor incluse în primul document, precum și o listă a evenimentelor care au dus la faptul că probele nedesecretizate nu au fost prezentate judecătorului. În hotărârea sa din 1 noiembrie 2001, curtea de apel a

observat faptul că, cu excepția probelor care au fost prezentate reclamanților în rezumat, nu a fost prezentat niciun element semnificativ în fața instanțelor, care să nu fi fost prezentat judecătorului (a se vedea supra, pct. 18). Reclamanților li s-a oferit ocazia completă de a prezenta argumente cu privire la probele care au fost desecretizate în rezumat și cu privire la semnificația acestora pentru chestiunile ridicate de prezenta cauză. Pe baza argumentelor prezentate, curtea de apel a stabilit că reclamanții nu au făcut obiectul niciunei nedreptăți prin faptul că nu li s-a permis accesul la probele nedesecretizate în cauză, având în vedere că probele nu adăugau nimic semnificativ celor desecretizate la proces și că apărarea nu a făcut nicio încercare, la proces, să profite, prin prezentarea lor sub orice formă în fața juraților, a probelor similare care au fost desecretizate la proces.

44. Având în vedere măsura în care probele ascunse au fost desecretizate reclamanților de către curtea de apel, faptul că instanța a putut considera impactul noilor probe asupra siguranței condamnării reclamanților în lumina argumentelor detaliate oferite de avocatul apărării și a faptului că, în opinia instanței, probele nedesecretizate nu adăugau nimic semnificativ elementelor deja desecretizate la proces, Curtea consideră că această cauză este foarte similară cauzelor *Jasper și Fitt, Edwards și I.J.L., G.M.R. și A.K.P.* (a se vedea supra, pct. 41) și cauzelor *Rowe și Davis, Atlan* sau *Dowsett* (a se vedea supra, pct. 38-40) și că neprezentarea probelor nedesecretizate în fața judecătorului a fost, în anumite circumstanțe ale cauzei, remediată de procedura ulterioară în fața curții de apel.

45. Prin urmare, în speță, nu a fost încălcat art. 6 din Convenție.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE,

- 1. Declară cererea admisibilă;**
- 2. Hotărăște că nu a fost încălcat art. 6 din Convenție.**

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 7 iunie 2007, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

T.L. Early
Grefier

Josep Casadevall
Președinte